

21. apr 2024 o 14:46 | 

Ako motivovať dvadsaťročného muža, aby zomrel za vlast?

Vojenská služba bola kedysi doživotná.



Mariana Čengel Solčanská



Mariana Čengel-Solčanská. (Zdroj: ARCHÍV M.Č.S.)

Autorka je režisérka

Snemovňa reprezentantov USA schválila pomoc [Ukrajine](#) v závratnej výške. Otázkou zostáva, ako si krajina trpiaca demografickým rozvratom poradí s ľudskými zdrojmi.

Ukrajina zúfalo potrebuje import takej sorty mladých mužov, aká leží pod záhonom náhrobkov na vojenských cintorínoch z poslednej svetovej vojny. Ako však motivovať dvadsaťročného muža, aby zomrel za vlast? Aká to musí byť vlast? Aký to musí byť charakter?

Sú muži, ktorí bojovali v Povstaní aj vo chvíľach, keď bolo stratené, volili nebyť než byť otrokmi, a takí, ktorí sa schovávali v senníkoch, pretože chceli žiť. Žiť, či živoriť v akejkoľvek forme spoločenského zriadenia.

Nielen Slovensko, aj Česko a Poľsko je dnes svedkom takmer zabudnutého fenoménu – úteku možných regrútov z krajiny, ktorá je vo vojne.

Na našom území sa útek pred odvedením a dezercia regrútov podpísali na zbojníckom fenoméne. Do roku 1802 bola totiž vojenská služba doživotná.

Až po tom, ako sa cisárskym patentom skrátila na 14 rokov, začalo dezertérov ako-tak ubúdať. Verbovaniu predchádzalo sčítanie mládencov v správnom veku a podľa toho sa vyrátali odvodové kvóty.

Mimoriadne úspešnou metódou, ako motivovať adolescenta, aby načarbal na spodok kapitulácie tri krížiky, bolo opiť ho pod obraz boží. Po vytriezvení nezriedka šuhaji zbehli. Buď ich potom pri lapačke našli a priviedli k rozumu, alebo ich viac nenašli, pretože prešli za hory-doly, za more a obohatili genofond cudzej krajiny.

Niektorí však prežívali na hranici svetla a tieňa, jednou nohou v doline a jednou v lese, trochu pri materi a trochu sami, neschopní vykoreniť sa z rodnej zeme, ale schopní živiť sa zločinom. Zbojníka Dzigošika z [Kysúc](#) zajali v roku 1689 a kým ho zavesili na hák, stiahli mu kožu z chrbta a odsekli obe ruky.

Jánošíka zavesili za ľavé rebro, Uhorčíka polámali 21. apríla 1713 v kolese. V roku 1795 vrchnosť chytila a odsúdila zbojníka Pročpaka a spolu s ním odvisla aj jeho dvadsaťčlenná skupina.

Furmani idúci dolinou a zbojníci bučinou výdatne krmili našu ľudovú slovesnosť a tá zasa inšpirovala národnooslobodzovaciú rétoriku. Ešte v prvej tretine 19. storočia mohli Hollý, Kollár či Štúr z konského sedla zavadiť pohľadom o zbojníka Vdovčíka hnijúceho s vyďobanými očami na šibenici.

V roku 1933 si posledný zbojník a vrah Juračka zahnaný do kúta prestrelil srdce a my sme sa azda už definitívne rozlúčili s folklórom, ktorý interpretuje kriminálne živly a organizované skupiny ako vzbúrencov proti sociálnej nespravodlivosti.

Robotníci v montážnych halách, čašníci, predavači či taxikári, ktorí brázdia naše ulice, sa obhajujú slovami o špinavej politike, o korupcii, o strachu z krvi, zo zmrzačenia, slovami o zodpovednosti za rodičov, za rodinu. Kto by bez mihnutia oka vzal zbraň a šiel si ľahnúť do zákopu pri Donbase, nech prvý hodí kameňom.

Tento text ste mohli čítať vďaka tomu, že platíte za obsah. Vážime si to.